

Το ελληνικό μου χωριό – ένα φωτογραφικό λεύκωμα του Βόλφγκαγκ Μπέρναουερ

Παρουσίαση του Α. Τσίγκα

Αυτή η καταχώρηση είναι διαθέσιμη και στα: [Deutsch \(Γερμανικά\)](#)

Πού νοιώθεις οικεία; Για τους κατοίκους του «ιδανικού ελληνικού χωριού» που μας παρουσιάζει ο Βόλφγκαγκ Μπέρναουερ σε αυτό το λεύκωμα, οικείες είναι λίγες σπιθαμές γης.

Πολλοί Έλληνες δεν νοιώθουν οικεία στην πόλη όπου ζουν και εργάζονται, αλλά στον τόπο απ' όπου κατάγονται, στο χωριό των γονιών ή των παππούδων τους. Εκεί είναι η προσωπική τους πατρίδα, εκεί γιορτάζουν το Πάσχα, εκεί παντρεύονται και εκεί επιστρέφουν στα γηρατειά – ίσως και για πάντα.

Από την ενότητα: Το καφενείο

Το χωριό του Βόλφγκαγκ Μπέρναουερ αποτελεί έναν ιδεώδη χώρο, που τον συνθέτει με φωτογραφικές ψηφίδες. Οι νέοι καιροί έχουν προ πολλού κατακλύσει και την αγροτική Ελλάδα. Αλλά η έλλειψη δυνατοτήτων επαγγελματικής προόδου, ο μόχθος στα χωράφια και το πενιχρό εισόδημα από τις παραδοσιακές βιοτεχνίες δεν αποτελούν καλές μελλοντικές προοπτικές, και αυτό δεν ισχύει μόνο για τους νέους. Πτυχές της αυθεντικής ζωής του χωριού βρίσκονται ωστόσο παντού, ακόμα και σε μικρές κοινότητες. Συναθροίζοντάς τες ο Μπέρναουερ ανάπλασε αυτή τη μικρή κοινωνία: Το ελληνικό του χωριό.

Από την ενότητα: Το σοκάκι της αγοράς

Πώς και ασχολήθηκε ο Μπέρναουερ με αυτό το θέμα; Γράφει στον πρόλογο του λευκώματος: «Ως νεαρός φοιτητής έπεσε στα χέρια μου ένα ταξιδιωτικό ρεπορτάζ της ελβετικής εφημερίδας Neue Zürcher Zeitung που περιέγραφε το ορθόδοξο Πάσχα σε ένα απομακρυσμένο ορεινό χωριό της Καρπάθου. Λίγους μήνες αργότερα, το 1996, βίωσα ο ίδιος αυτή τη γιορτή ακριβώς εκεί. Η πρωτόγνωρη, συγκλονιστική φιλοξενία, η βαθύτατη κατάνυξη του εορτασμού της Ανάστασης και, πάνω απ' όλα, η αυθεντική ατμόσφαιρα του χωριού με ταρακούνησαν στην κυριολεξία. Κοιτάζοντας αργότερα τις φωτογραφίες αυτών των δύο εβδομάδων στο light table, άρχισα να συνειδητοποιώ ότι είχα βρει ένα θέμα που θα με συνόδευε και μελλοντικά: η ζωή στο ελληνικό χωριό. Μια ζωή που καθορίζεται από τον θεμελιώδη ρυθμό των εποχών, τις αγροτικές εργασίες, το εκκλησιαστικό εορτολόγιο, τις γεννήσεις και τους θανάτους. Μετά από αυτές τις έντονες πασχαλινές εβδομάδες άρχισα να αναζητώ συστηματικά και άλλα παραδοσιακά χωριά και μέρη: καφενεΐα, καταστήματα και βιοτεχνίες που εδώ και γενιές χαρακτηρίζουν την κοινότητα του χωριού και που υπάρχουν ακόμα και σήμερα. Απόλαυσα την ιδιωτική αυτή έρευνα σχεδόν όσο και την ίδια τη φωτογράφιση.»

Από την ενότητα: Η χώρα

Ο Μπέρναουερ φωτογράφησε τόσο χωριά της Πίνδου όσο και της νότιας Πελοποννήσου, περιέπλευσε τον διαβόητο Καβομαλιά και έζησε τις χαρές της θάλασσας στη νότια Κρήτη κολυμπώντας ακόμα και τον Νοέμβριο. Συνομίλησε με τον μοναχό Ιωάννη στη Νέα Μονή Φιλοσόφου της Δημητσάνας, με τον τσαγκάρη Νίκο στην Κάρπαθο που του έδειξε ιδανικά πατρόν και πολυάριθμα τεχνουργήματα που ανακάλυψε ξηλώνοντας μπότες κατοχικών Γερμανών αξιωματικών. Ο Παναγιώτης τού έδειξε έγγραφο του 1943 που υποχρέωνε τον πατέρα του και άλλους έξι φουρναραίους του ναξιωτικού χωριού να τροφοδοτούν τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής. Συνόδεψε τον Αρίστο και τη Φωτεινή στη συγκομιδή της μαστίχας στη Χίο. Με σύντομα κείμενα που συνοδεύουν τις φωτογραφίες του, ο Μπέρναουερ μοιράζεται τις εμπειρίες του με τον αναγνώστη.

Στη σελίδα 141 βρίσκεται εποπτικός χάρτης με τίτλο «Η Ελλάδα μου», όπου σημειώνονται τα μέρη όπου τραβήχτηκαν οι φωτογραφίες. Στις επόμενες σελίδες είναι τυπωμένες όλες οι φωτογραφίες του λευκώματος σε σμίκρυνση, ενώ δίπλα αναγράφεται η σελίδα τού λευκώματος όπου βρίσκονται, καθώς και τόπος και χρόνος της λήψης τους:

Χωρίς περιστροφές:

Το φωτογραφικό άλμπουμ δεν είναι μόνο πετυχημένο, αλλά κα-τα-πληκ-τι-κό! Για να πάρω αμέσως τον αέρα των τυχών «δύσπιστων Θωμάδων»: Της ίδιας άποψης ήταν η επιτροπή του γερμανικού βραβείου φωτογραφικού βιβλίου Deutscher Fotobuchpreis που το συμπεριέλαβε στον βραχύ κατάλογο 2020/21. Επίσης το 2020 τιμήθηκε με το χάλκινο αριστείο τού βραβείου ICMA (International Media Creative Award): <https://icma-award.com/de/10-icma-books-winner#toggle-id-7>

Από την ενότητα: Η εκκλησία

Το βιβλίο

Εξωτερικά: Το λεύκωμα έχει διαστάσεις 35 x 25 cm, λινόδετο σκληρό εξώφυλλο. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είναι η ανάγλυφη ελληνική γραφή, με την οποία οι εκδόσεις τονίζουν την υψηλή ποιότητα τού τόμου.

Εσωτερικά: Το χαρτί της έκδοσης ονομάζεται Freelifte Vellum 170 gsm (της Fedrigoni) και το αναφέρω, επειδή είναι πολύ ευχάριστο στην αφή, και –αν και ματ– αποδίδει καθαρότητα κάθε λεπτομέρεια των φωτογραφιών. Έμεινα ενθουσιασμένος!

Making of· επάνω αριστερά: Martin Breutmman (Edition Bildperlen / fotoforum-Verlag), Wolfgang Bernauer και Christian Beck (Edition Bildperlen / fotoforum-Verlag· από τα αριστερά)· επάνω δεξιά: οπτικός έλεγχος με το φως της ημέρας· κάτω αριστερά: ο Wolfgang Bernauer συνομιλεί με τον τυπογράφο Henk Tienkamp· κάτω δεξιά: ο Henk Tienkamp με τον σκύλο του κάνει τις τελικές χρωματικές ρυθμίσεις.

Το τεχνικό μέρος: Το βιβλίο εκτυπώθηκε με τη μέθοδο της άνυδρης όφσσετ στο τυπογραφείο Tienkamp στο Groningen (NL). Παρένθεση στο σημείο αυτό: Το μικρό αυτό τυπογραφείο με μόνο τρεις υπαλλήλους είχε ειδικευτεί, όπως έμαθα, σε αυτή τη μέθοδο και ήταν γνωστό στους ανά τον κόσμο λάτρεις της εκτυπωτικής τέχνης. Δυστυχώς έκλεισε κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Θέλω να μοιραστώ λίγες φωτογραφίες από το «making of» του βιβλίου, γιατί αυτή η απώλεια με στενοχωρεί.

Οι φωτογραφίες χωρίζονται σε πέντε ενότητες, οι τίτλοι τους είναι δίγλωσσοι (DE και EL), στο δε εξώφυλλο με ανάγλυφα γράμματα, όπως αναφέρω παραπάνω:

Το καφενείο / Das Kaffeehaus * Το σοκάκι της αγοράς / Die Marktgasse

*** Η χώρα / Das Land * Η εκκλησία / Die Kirche * Η γιορτή / Das Fest**

Από την ενότητα: Η γιορτή

Βόλφγκαγκ Μπέρναουερ χρησιμοποιεί για τα μοτίβα του διάφορα μεγέθη και εστιάσεις. Αποτέλεσμα είναι ένα καλειδοσκόπιο της ελληνικής υπαίθρου και του χωριού. Δημιουργεί πορτρέτα επαγγελματιών και απεικονίζει χώρους εργασίας γεμάτους αντικείμενα, όπως και τοπία με και δίχως ανθρώπους. Υπερτερούν οι ασπρόμαυρες λήψεις. Ο Μπέρναουερ γράφει: «Χρησιμοποιώ το χρώμα φειδωλά. Χρώμα και η πολυχρωμία τείνουν να αποδώσουν σε αυτό που επιδιώκω κάτι κοινότοπο. Έτσι ο δικός μου τρόπος προσέγγισης μοιάζει με εκείνον του Fred Boissonnas (1858 – 1946). Ήταν φωτογράφος από τη Γενεύη και επισκεπτόταν μεταξύ 1907 και 1913 την Ελλάδα με έντονο ιδεαλισμό και μεγάλο τεχνικό εξοπλισμό, δημιουργώντας εξαιρετικά φωτογραφικά ντοκουμέντα τής εποχής.»

Οι «διπλοσελίδες» –το ανοιχτό βιβλίο έχει ένα πλάτος 70 εκατοστών!– αξιοποιούνται άριστα: Στη μία σελίδα υπάρχει μια μεγαλόσημη φωτογραφία, στην απέναντι ένα κείμενο με αναφορά στο εικονιζόμενο πρόσωπο (ή μοτίβο) και μερικές φορές μια μικρότερη, συμπληρωματική λήψη.

Το λεύκωμα

35 x 25 εκ., λινόδετο σκληρό εξώφυλλο, 148 σελίδες

εκδόσεις Edition Bildperlen 2019, 68 ευρώ ISBN 978-3-96546-002-7

Με τον πρόλογο Ελληνικό χωριό – παγκόσμιο χωριό του Marc A. Schwitter.

1η έκδοση πλην τίτλων μόνο στα γερμανικά. Προετοιμάζεται ωστόσο μια δεύτερη έκδοση για το καλοκαίρι του 2024 στα ελληνικά και αγγλικά!

Το φωτογραφικό άλμπουμ στην ιστοσελίδα του εκδοτικού οίκου, με δυνατότητα ξεφυλλίσματος των πρώτων σελίδων: <https://shop.fotoforum.de/mein-griechisches-dorf/> Το πρόγραμμα των εκδόσεων Bildperlen:

<https://bildperlen.de/buchhandel/verlagsprogramm/>

Ο φωτογράφος Wolfgang Bernauer: <https://wolfgangbernauer.com/> και

<https://www.fotoforum.de/community/benutzer/7598/fotos>

Η έκθεση Mein griechisches Dorf στη Ζυρίχη, 2019:

<https://www.fotoforum.de/community/foto/460146-die-ausstellung?typ=profil&id=#center>

Ο φωτογράφος

Ο Wolfgang Bernauer είναι Ελβετός οφθαλμίατρος, συγγραφέας και φωτογράφος. Πολυάριθμα κείμενα και φωτογραφίες του βρίσκονται σε έντυπα και διαδικτυακά μέσα.

Ο πατέρας του ήταν χημικός και ο θείος του εφευρέτης φίλτρων πόλωσης, άρα ήταν αναμενόμενο να ασχοληθεί και αυτός με φωτογραφικούς πειραματισμούς. Μετά το πέρας των ιατρικών του σπουδών ακολούθησαν διάφορες φωτογραφικές καταρτίσεις και τα πρώτα του ρεπορτάζ ιστορίας τέχνης. Το έργο του χαρακτηρίζεται από σεβασμό και ενδιαφέρον για την πολιτιστική και κοινωνική ζωή των ντόπιων στις παρυφές των Άλπεων και στην Ελλάδα. Εστιάζει το ενδιαφέρον του στην παραδοσιακή ζωή, στις συνθήκες διαβίωσης, στο εορτολόγιο και στις παλιές χειρονακτικές τεχνικές. Ενσωματώνοντας συνειδητά το πολιτιστικό περιβάλλον (με τις απειράριθμες λεπτομέρειές του) και χρησιμοποιώντας ευρυγώνιους φακούς και τρίποδα, τα πορτρέτα του αποκτούν μια διάσταση πολιτιστικής τεκμηρίωσης.

Κείμενο: Wolfgang Bernauer και Edition Bildperlen σε μετάφραση Α. Τσίγκα. Σύνταξη και παρουσίαση: Α. Τσίγκας.